

Mendrey László:

Kerekasztal beszélgetésre jöttünk össze, melynek témája a tankötelezettségi kor, az alapfokú képzés várható módosulása, és a szakképzés átalakításának ügye. A kerekasztal beszélgetésre meghívást kapott Pokorni Zoltán – mint ötletgazda, és ígérte részvételét Gloviczki Zoltán helyettes államtitkár úr is, ő a NEFMI képviselője. Mind a kettőjüket szigorúan szakemberi mivoltában kértem, hogy jöjjenek ide el, hogy gondolatot tudjunk, eszmét tudjunk cserélni ez ügyben. Pokorni Zoltán helyett Sió Lászlót üdvözölhetjük, Gloviczki úr elfogadta ugyan a meghívást, de sajnos nem tud jelen lenni.

Magyarországon jelen pillanatban tizennyolc évben határozza meg a jogszabály a tankötelezettség felső határát. Kiderült, hogy a gyakorlat próbáját ez a szabályozás nem feltétlenül állja meg, hiszen olyan fiatalokat tart kényszerrel benn a rendszerben, akik bizony igen gyakran megnehezítik nem csak saját, de tanáraik és tanuló társaik dolgát is. Európában ez a tizennyolc éves tankötelezettségi korhatár unikumnak számít. Nagyon kevés olyan ország van, ahol ez lenne a határ. A legtöbb tizenhat, tizenhét évben húzza meg a felső vonalat. Ugyanakkor azt is tudni kell, hogy a tankötelezettségi kor alsó határa viszont lejjebb van számtalan országban. Van ahol már öt, de legtöbb helyen hat éves korban kezdődik az iskolába lépés időszak. Nálunk a legtöbb elsős gyermek bizony hét éves korban kezdi meg tanulmányait.

Azt gondolom szükséges annak kimondása, hogy érdemes e szigorúan meghatározni adott korhoz kötni a tankötelezettség korhatárát, vagy más fajta szempontokat kell érvényesíteni. Arra kérek titeket, hogy az ezzel, és a szakmunkásképzés átalakításával kapcsolatos gondolataitokat mondjátok el. Én a moderátor szerepét vállalom. Szeretném nektek bemutatni a PDSZ megjelent elnökségi tagjait, Kertész Ágít és Atanaszovné Rozgonyi Icát. Nos, akkor a tiétek a szó. A hangfelvétel miatt kérem, hogy az első megszólaláskor mindenki legyen szíves bemutatkozni.

Tóth József:

Tóth József vagyok a Magyar Közoktatási és Szakképzési Szakszervezet elnöke. A Közoktatáspolitikai Tanácson megismertt Közoktatási Törvény-tervezet és a Széll Kálmán tervezetben megfogalmazott két tankötelezettségi korhatár között, mint hogyha valamilyen kommunikációs hiba lenne, vagy kommunikációs hiba fedezhető fel. A mi részünkről több alternatíva felvetődött. Lehet, hogy jó a tizenöt, lehet, hogy rossz a tizenhét, de mindenképpen abba az irányba kellene a politikának megfogalmaznia az elvárásait, ami a teljesítmény irányába mozdítja el a tanuló fiataloknak a fejét. Tehát, ha tizenhetet mondunk, az soknak tűnik, ha tizenötöt, azt hiszem akkor meg „elszabadul a pokol” elmélet jelenik meg. És akkor a roma kérdéssel még nem is ejtettünk egy szót sem. Az, hogy mi a jó megoldás, valószínű, hogy ez a kör vagy meg tudja mondani a végeredményt, vagy nem. Azt nem tudom. De mindenképpen szeretném elmondani javaslatainkat abba az irányba, hogy itt készül Alkotmány, készül Közoktatási Törvény-tervezet, aztán még a vállalkozásra is van megfogalmazva néhány gondolat. Mindenképpen fontos lenne kimondani azt, hogy az első szakképesítés megszerzése, és a középfokú intézmény, bármely középfokú intézménybe való bekerülés alapvető feltétele a nyolc általános elvégzése.

Tehát, hogy ha ezt a teljesítményt közelítjük meg, akkor ebben a vonatkozásban igazából a tizenöt éves tankötelezettség minthogyha okafogyottá válna. De természetesen, amit én mondok, az az egészséges tanulókról szól és nem pedig, akik valamilyen komolyabb sérüléssel vagy hátrányos helyzetben küszködnek. A másik dolog, hogy ha teljesíti az általános iskolát, akkor egy középfokú intézményben be kell fejezni a teljesítményét valamilyen szinten. És ehhez mellé kellene rendelni egy olyan elvárási szintet, hogy rendben van, tizenhatban, tizenhétben valamilyen oknál fogva félbe kell szakadnia a tanulási folyamatának, de amikor erre ideje és ereje van, fejezze be az adott középfokú intézményt, mert csak ennek függvényében vehetné igénybe az állam ingyenes szolgáltatásait például.

Mire gondolok? Ha a felnőtt áll továbbképzés vagy a munkaerő piacokhoz való mozgásnak, legyen egy olyan feltétele, hogy a be nem fejezett képzését valamilyen saját erőforrás felhasználásával fejezze be. Hogy ha ebbe az irányba mozdulunk el, akkor megint nem érdekes a tankötelezettségnek a vége. Abban is kellene gondolkodni, hogy ha ez az irány jó, akkor vajon megold-e mindent, vagy hagy-e maga mögött őr. Ezt viszont komolyabb kibeszélő showban kellene végigbeszélni, de mindenképpen fontos lenne az, hogy a tizenöt év az ne legyen egy generális döntési korhatár, amiben bárki eldöntheti, hogy nem az iskolában folytatja az életútját, hanem a mindennapok világában. Mert az ilyen felelőtlen döntésnek a következményei kerülnek a legtöbbször az állam számára. Tehát én mindenképpen azt mondom, hogy ha már ez egy dilemma, hogy tizenhét vagy tizenöt, a teljesítményeket, a teljesítmény elvárási szinteket fogalmazzuk meg nagyon pontosan.

Nagyon fontos lenne nem összekeverni annak a néhány ezer lemorzsolódó embernek a sorsát az egész tartalmi struktúra korlátlan átalakításával. Gondolok itt a szakképzés vonatkozásában, hogy most a Kamara gondolt egyet

és új alapokra helyezi a szakképzés tartalmát, meg az összes jogosítványt, amit e vonatkozásban be lehet gyűjteni, azt magáénak tekinti. Mert ez sem egy jó irány. Viszont fontos lenne gondolkodni arról, hogy ez a lemorzsolódó réteg hogyan kapcsolódhatna be valamilyen képzésbe, amelyben nem az elmélet a többlet, hanem a gyakorlat. És hogy ha ez egy gyakorlati képzettség, tehát a munka világára való felkészítés, akkor ennek egy végzettségi szintet is kellene adni. Ami nem azonos értékű mondjuk egy középfokú szakmai végzettséggel. Aztán, hogyha teljesítményt akarunk megfogalmazni, a vállalkozások vonatkozására is oda kellene figyelni, hogy ne boldog-boldogtalan, vagy ne négy-hat osztállyal vállalkozást nyitók sokasága jelenjen meg a palettán, hanem ez legyen valamilyen végzettséghez kötve. És vagy szakképzettséghez, kinek-kinek milyen az adott vállalkozási köre. De annak a vállalkozási körnek a megfelelő képzettségi, szakmai végzettségi szintet is meg kellene fogalmazni. Most a jelenlegi gondolkodásban én nem láttam kiolvashatónak ezeket a teljesítmény szinteket, és nem akarom a szót tovább vinni. Én itt megállnék és kérem a gondolat tovább folytatását.

Keszei Sándor:

Azért kértem szót, hogy mindjárt meg legyen az ellenpólus. Mi a tizennyolc éves korig tartó tankötelezettség mellett tesszük le a voksot. Több okból. Elsősorban részt vettünk azokban a tárgyalásokon, amikor ez be lett vezetve. A nemzetközi egyezmények szerint és a Ptk. szerint is tizennyolc éves koráig minden személy gyermek. Méghozzá tizennégytől tizenharcig korlátozottan cselekvőképes. Kiskorú. Ezt nem veszik figyelembe a közbeszédben, bárhol hallom, egyszerűen úgy érzem, hogy akik beszélnek róla, nincsenek tisztában azzal, hogy gyermekekről van szó. Évekig harcoltunk és most is harcolunk az ellen, hogy a gyerekek tizenhat éves korukban szülői beleegyezés nélkül munkába állhassanak. Az egyik dolog az, szeretnénk, hogy a gyermek 18 éves koráig járjasson iskolába.

És most előtte mi történik? Az egyik az, hogy az iskola, hogyha nehezen kezelhető a gyerek, akkor azt mondja, hogy rád már itt nincs szükség. A másik, hogy a gyerek úgy dönt, hogy kilép, otthagyja az egészet, a harmadik pedig az, hogy a szülő kiveszi, mert nem akarja tovább tartani a gyereket, menjen dolgozni. Ezek óriási veszélyek. Ez rá fog nehezedni a társadalomra, nem beszélve arról, hogy ezek a gyerekek kiskorúak, és nem fogják tudni elvégezni az iskolát. Ez a mi álláspontunk ebben a kérdésben. A Köznevelési Törvény most is előírja, hogy ha egy gyerek szakképesítést szerez, megszűnik a tankötelezettsége. Tehát ez nem indok. Itt egyszerűen a pénzről van szó, hogy a családi pótlékot, a tanítási költségeket próbálja a kormány, illetve az állam megspórolni. Ezt nem tudjuk támogatni, akár az aláírásgyűjtésig is elmegyünk, hogy megtudjuk, mit szól ehhez a magyar közvélemény. Köszönöm szépen.

Miklósi László:

Miklósi László vagyok. Elsősorban szempontokat szeretnék most fölvetni, és szívesen kifejtem személyes, vagy az egyesületünk véleményét, hogy milyen megközelítéseket ne hagyjunk semmiképp szem elől veszni. Egyrészt azt gondolom, probléma-köteggént beszélni kell egyrészt a belépési pontról, a kötelező tankötelezettség időpontjáról. Feltétlenül szükségesnek tartom, hogy az érettségi probléma köréről is essék szó, mert ez egy nagyon komplex és mindenre kiható kérdés. Ha kimondottan a tizenöt, tizenhat éves kori kérdésre koncentrálnék - a többiről is van mondandóm, persze -, akkor az alábbi szempontokra hívom fel valamennyiünk figyelmét. Egyrészt ez nem csak oktatási kérdés, még akkor sem, ha az asztal körül ülök - ahogy körül nézek - alapvetően innen jöttek. Ez a kérdés fontos a gyerekek későbbi munkavállalása szempontjából. Másrészt meg kell nézni ennek az összefüggéseit munkavállalási szempontból is. Akár az egyén szempontjából, akár a társadalom szempontjából.

Az elsőszámú probléma ebből a szempontból, ha ezeknek a gyerekeknek jelentős része tizenöt éves korában, vagy az után elhagyja az iskolát, talál-e olyan tanfolyamot illetve olyan munkát, ahol munkába állhat. A jelenlegi helyzetben ennek csekély esélyét látom. Attól tartok, ezzel nem vagyok egyedül. Kérdés, megengedhető-e úgy egy ilyen változás, hogy erre nem látunk garanciákat, vagy legalább jó esélyt, hogy ezek a gyerekek adott esetben munkába tudjanak állni. Második kérdés. Tegyük föl, hogy ezek a gyerekek most rövid időre munkába tudnak állni. Két hónapra. És mi lesz utána? Ez elvisz a következő szemponthoz, ha az egész EU-nak az a trendje, ez egyébként különböző egyezményekben is rögzítve van, hogy egész életen át való tanulás, és, ha ez az európai trend, akkor Magyarország, mint az EU tagja, helyes-e, hogy szembe megy ezzel az elvvel? Nekünk ezeket a gyerekeket, a későbbi munkavállalókat nem arra kell-e felkészítenünk, hogy képesek legyenek újra és újra tanulni. Márpedig ha így van, - szerintem így van - akkor talán mégsem biztos, hogy jó ötlet tizenöt éves korára vagy az után, ezeket a gyerekeket adott esetben a munkaerő piacra elhelyezni. Mert igen nagy az esélye, hogy kallódóak, s munkanélküliek lesznek.

Ha nem találnak munkát, munkanélküliek lesznek, egy részük deviánssá, bűnözővé válhat. Nem vagyok messze attól a bulvár szinttől, hogy mi az olcsóbb, iskolában tartani a gyerekeket, vagy börtönöket építeni. Bulvár ez a megközelítés, de az esetek egy részében indokolt. Amiről most beszélünk az gazdasági, társadalmi, és szociális kérdés is, azon túl, hogy oktatási kérdés. Mi az olcsóbb? Ha a Kamarai, vagy a Gazdasági Minisztérium

megközelítést nézem, tessék mondani, mi az olcsóbb a társadalom szempontjából. Az erkölcsi, etikai kérdéseket még nem is említettem, hisz mindnyájan azt szeretnénk, hogy ezek a gyerekek dolgozzanak. Mindnyájan azt szeretnénk, hogy szélesedjék azoknak a köre, akik eltartják majd a későbbi nyugdíjasokat. Ez azonnal indukál egy újabb kérdést, a nyugdíjasok eltartásának kérdését. Ezt csak azért mondom, hogy ha itt mi beszélünk ezekről a kérdésekről, akkor ezeket is szem előtt kell tartanunk, amikor állást foglalunk, hogy tizenöt, tizenhét, vagy tizennyolc év. Nem vitatom, hogy pillanatnyilag a magyarországi tizennyolc éves kötelező tankötelezettség messze az európai átlag fölött van. Kérdés, hogy ebből mi következik. Hogy mi előrébb vagyunk ebből a szempontból, mint az EU, vagy pedig igazodnunk kéne ebből a szempontból valamilyen módon lefelé. Köszönöm.

Horváth Péter:

Horváth Péter vagyok, Pedagógusok Szakszervezete. Szeretném leszögezni, hogy a Pedagógusok Szakszervezete hivatalosan a jelenlegi tankötelezettségi megoldás mellett van, tehát az átlagosan tizennyolc év, azzal a megszorítással, hogy amennyiben valaki szakképzettséget szerez, akkor mentesül a tankötelezettség alól. Indokaink ugyanazok, amelyeket Miklósi Laci elmondott. És ha azt nézzük, hogy az Alkotmánytervezet, a Széll Kálmán terv és a benyújtott Közoktatási Törvény-tervezet abszolút nincsen egyeztetve, akkor azt mondjuk, hogy a dolgok ugyancsak problematikusak. El kell ismerni azonban mindnyájunknak akármennyire is a tizennyolc év mellett kardoskodunk, hogy a valós kérdés az nem elsősorban a tankötelezettségnek a kora, hanem melléje kell tenni azokat a kérdéseket is, hogy a kikerülő tanuló, amelyik mondjuk, ha esetlegesen tizenötöt mondunk, akkor utána milyen lehetőségei vannak. Ezek a lehetőségei együtt járnak-e az ingyenességgel, vonatkozik-e rá az ingyenesség? Vonatkozik-e rá, hogy a társadalombiztosítási jogosultságai vannak, tehát biztosítottnak számít? Kap-e a szülő utána családi pótlékot? Tehát ezek már áttévednek a szociális kérdéseknek a témakörére.

Ha az Alkotmányt megnéztem, akkor abból csak annyit olvastam ki, hogy az alap- és a középfokú oktatás ingyenes. Ha már itt vagyunk, megjegyzem, hogy azt nem olvastam ki sajnos az Alkotmányból, hogy a felsőoktatás ingyenes. Ez számomra ijesztő már ebből a megközelítésből is. És sehol nem olvastam ki azt, hogy azok a szakképzések, amelyek ezek szerint érettségire épülve, utána akár felsőoktatási intézménybe, akár más okj-és szakmának a talán magában a képző intézményben, azok ingyenesek-e vagy sem. Tehát ezeknek a kérdéseknek a tisztázása és rendezése nélkül nagyon nehéz választ adni, hogy mit lehet elfogadni ebben a helyzetben ennek a kérdésnek a rendezésére.

És én Miklósi Lacinak egy felvetése ellen szeretnék tiltakozni, hogy a nyugdíjasokat nem eltartani kell. Azok az emberek becsületesen dolgoztak x éven keresztül, befizették a járulékokat, hogy az állam ezt mire használta és hogyan tette, ezt tegyük félre. Elnézést, mert ez megint csak az Alkotmánnyal következik a következő mondat, aminek örültem is meg nem is. Mert örülök annak, hogy megjelenik, hogy a gyerek köteles a szüleit eltartani, de nem örülnék, hogy ha ez azt jelentené, hogy az állam helyett fogja a nyugdíjasokat eltartani. Tehát ennek a kérdésnek szintén nem örülnék, ha így lenne. Biztos vagyok benne, hogy a társadalom számára, ha rászabadítunk képzetlen, munkához nem értő, nem felkészített embereket, akkor sokkal többbe fog kerülni a dolog, mert egyrészt a munkanélküliek tömegét fogják szaporítani. Másrészt az elégedetlen emberek kerülnek ki belőlük, és valóban az iskoláztatás költségei helyett majd a börtönök költségei fognak nőni. És akkor nem ennyi rendőrrel többet kell az utcára tenni, mint ami most van, hanem jóval, sokkal többet. Tehát úgy érzem, hogy a Széll Kálmán terv elsősorban azt a kérdést vizsgálta, hogy hogyan lehet az oktatásból további tőkét kivonni, és hogyan lehet az államháztartás deficitjét rendezni. A Közoktatási Törvény egy középponton állt ezzel a tizenhét éves kérdésével. Az Alkotmány pediglen félúton áll, nem magyarázza meg azokat a kérdéseket, amelyeket itt tisztázni kellene. Én azt hiszem, hogy nem kellene rohanni. Az lenne a legjobb megoldás, hogy ha ezeket a kérdéseket szakértői grémiumokkal valóban, -nem csak ilyennel, mint a mieink, hanem hozzáértő szociológusokkal, ifjúsági szakemberekkel, akik ifjúsági kérdésekkel foglalkoznak. És bizony az egész életen át való továbbképzés kérdéskörében jártasakkal kellene. És a mai törvénynek a legszükségesebb módosításával, amennyiben szükséges, de elhalasztva a többiekét, ezek összhangjának a megteremtésével lehet ezeket a kérdéseket véleményem szerint az egész társadalom számára megnyugtatóan rendezni. Ezt egy sietséggel, egy gyors törvényalkotási folyamattal, amelyik utána nem találkozik nagyon sok ember, nagyon sok szakértő véleményével, csak elrontani lehet. És az a nemes szándék, amelyik azt mondja, hogy azokat a kötétségeket, amelyek feleslegesek, és amelyek vannak, azokat fel kell szabadítani. Ezzel azt hiszem, mindnyájan egyetértünk. Azokkal is egyetértünk, hogy helyére kell tenni sok olyan dolgot, ami idáig nem volt, de nem kell ehhez rohanni, hanem inkább végiggondolni, megtárgyalni, és átgondolni ezeket a kérdéseket. Köszönöm szépen.

Miklósi László:

Csak egy mondatot. Természetesen a nyugdíjasok ügyében nincs vita köztünk.

Tóth József:

Van még egy gondolat, amit fel kellene tennem. De ez inkább költői kérdés, mert körünkben ül politikus, aki tovább tudja vinni a gondolatot. Hogy vagyunk-e annyira gazdagok, hogy egy be nem fejezett fejlesztési program mellé, ami nyolc-tíz milliárd forintot emészt fel, egy újabb három-négy milliárdos, ugyanabba a témába fejlesztési projektet írunk ki a szakképzés vonatkozásában. Tehát még le sem zárult az a fejlesztési koncepció, ami az NSZFI-ben a szakképzés vonatkozásában elindult, máris párhuzamosan 126 szakmában megjelenik egy újabb tananyagfejlesztés, tartalom átrendezés. És miután szakképzésben dolgozom, én azt látom, hogy a ma kőművese ugyanazokkal a technikákkal, technológiákkal foglalkozik, mint a múlt kőművese, csak megváltozott az anyag mérete. És nem igazán értem, hogy miért kell ilyen pazarlóan nyúlni ezeknek a kérdésekhez, de ha ennyi pénzünk van, akkor okafogyottá válna ez a tizenöt éves kérdés, mert jobb, ha az iskolában tartjuk a gyereket, mint az utcán.

Vezető:

Szeretném szólásra kérni a gyerek/ diákoldal képviselőjét Jásper Andrást.

Jásper András:

Azt kell először is elmondanom, hogy a diákoldalnak nincsen egyeztetett véleménye ebben a kérdésben. Vita tárgya az, hogy továbbra is maradjon-e az életkori határ, vagy pedig valami más jöjjön be. Amiben viszont egyetértés van az, hogy a munka világára alkalmas képesítés nélkül ne kerüljön ki az iskolából. Tehát, hogy erre milyen technikai megoldás van, arról lehet beszélni. Ez lenne az alap. Ez pedig a mai logikában az érettségi vagy az első szakképesítés. Tehát, hogyha ehhez kötjük a tankötelezettséget, az számunkra ugyanúgy elfogadható, mint a jelenlegi megoldás. Az biztosan nem, hogy a tizenöt éves fiatal, aki ugye valami iskolarendszerben van, de azt sem tudjuk, hogy pontosan hol, egyszerűen csak kiesik a történetből. Nem csak azért, mert, hogy nehezen kezelhető fiatallal nehéz dolgozni, és akkor ne lökjük ki. Mert e fiatalok tekintetében azt gondolom, hogy nem a fiataloké az elsődleges felelősség, azért, hogy ő a munkapiacra kerüljön, ne pedig az utcára. Ezt olyan szabályozókkal kell, azt gondolom, kialakítani, ami ebbe az irányba viszi, hogy első szakképesítés vagy érettségi. Nincsen ellenünk olyan megoldás, ami mondjuk a kilencvenes évek szakképzésének modelljét veszi elő, ami ugye nyolc plusz kettővel, szakmunkás bizonyítvánnyal engedte a munkaerő piacra. Tehát az ellen nem tiltakoznánk, hogy így kikerüljön valaki a piacra, szakképesítés nélkül kikerül, az elfogadhatatlan. Köszönöm.

Vezető:

Köszönöm szépen. Jásper András után Sió Lacit kérem.

Sió László: Nem kívánok, mint politikus megszólalni ebben a beszélgetésben, mint a szakmával foglalkozó, vetnék fel néhány szempontot, hogyan látom ezeket a kérdéseket. A Széll Kálmán tervben a tankötelezettség vonatkozásban egyértelművé kell tenni, hogy eszközként tekintünk erre a változtatásra vagy célként. Lehet cél az, hogy a gyerekek tizenöt éves korukban eldönthessék, hogy tanulnak vagy munkába állnak. Ez azonban nem reális alternatívákat tartalmazó kérdésfelvetés, mert valójában erre egyféle válasz adható: tanulnak, mert elhelyezkedni nem tudnak. Magyarországon ilyen jelentős munkanélküliség mellett az azonos képesítésű - jelen esetben leginkább egyformán képesítéssel nem rendelkezők – közül nyilván egy idősebb, tapasztaltabb munkavállalót választ majd a munkáltató. Azért, egy tizenöt évesnek nincs se családja, se munkatapasztalata, ebből fakadó felelőssége, az egyetlen dolog, ami mellette szólna, hogy esetleg még olcsóbban dolgozik.

Célként ez a felvetés tehát nehezen értelmezhető. Ha eszközként tekintünk rá, akkor azt a kérdést kell vizsgálnunk, hogy a tankötelezettség hogyan funkcionál ma. Részben van egy szabályozó funkciója és emellett van üzenete is. Ez utóbbit sem szabad elfelejteni, az üzenete pedig az, hogy egy állam mennyire tartja fontosnak a tanulást. Azt gondolom, hogy a tizenöt éves korig tartó tankötelezettséggel kicsit előreszaladtunk annak idején, bár látható, hogy lassan, de erre tart a világ. De azt is látni kell, hogy abban a nem túl sok országban, ahol tizenöt éves korig tart a tankötelezettség, ott is engedélyezett, hogy a tanulás mellett bizonyos munkát végezzenek a gyerekek. Ott is ugyanazzal a problémával szembesülünk, mint nálunk, hogy ezeknek a gyerekeknek egy része már nem akar tanulni, de ha elengedik őket, nem tudnak teljes értékű munkát sem végezni.

Zárójelben jegyzem meg, hogy ha megnézi valaki a lemorzsolódási statisztikákat, akkor meglepődik majd. Azt szoktuk hallani, hogy ezek a gyerekek már nem akarnak magyart és történelmet tanulni, és ezért morzsolódnak le a szakképzésből. Az adatok azonban mást mutatnak, többen morzsolódnak le a szakképző évfolyamokon, mint az első két évben, amikor a közismereti képzés zajlik.

Visszatérve ahhoz, hogyan funkcionál a tankötelezettség. Úgy látom, nem kellene akkora jelentőséget tulajdonítani annak, hogy meddig tart a tankötelezettség. Néhány érv, ami ezt támaszthatja alá. Amikor tizenhat éves korig tartott a tankötelezettség, a gyerekek közel kilencven százaléka akkor is tizenöt éves koráig tanult.

Ma tizennyolc évig tart a tankötelezettség és a gyerekek kilencven százaléka tanul körülbelül ennyi ideig. A többiek lemorzsolódnak. Pontosabban vagy lemorzsolódnak, vagy korábban szereznek olyan végzettséget, amivel kiléphetnek a rendszerből. Következésképpen a tankötelezettség azt a funkcióját, hogy erővel, a jogszabály erejével maradéktalanul benntartsa valamennyi gyereket tizennyolc éves korig az oktatási rendszerben, ennek a követelménynek nem tud megfelelni. Nem is fog sohasem, mert aki el akar menni, nem akar iskolába járni, az meg fogja találni ennek a módját. Tehát ma is ki lehet lépni legálisan is, meg kvázi illegálisan is a rendszerből. A másik fontos kérdés, ami itt felmerül, hogy kapcsolódik-e a tankötelezettséghez az ingyenesség. Nem kapcsolódik hozzá, és korábban sem kapcsolódott hozzá. Amikor tizenhat éves kor volt a tankötelezettség, akkor sem fizetett senki a gimnáziumi képzésért. Tizennyolc éves koráig, az érettségiig járt, vagy éppen addig, ameddig szakmát szerzett járt az ingyenes oktatás. És ez így lesz a jövőben is.

Ami itt felmerül, és ebből következik az az igazán fontos kérdés: mit kap a gyerek ingyen az oktatás keretében az államtól? És ezek az elemek merültek föl, hogy érettségi, az első szakképesítés, vagy akár a második szakképesítés, bizonyos esetekben a felsőfokú képzés? De mit a kap a gyerek, amíg eljut ideig? Ha megnézzük egy angol, egy francia, egy német gyerek tizenöt éves koráig több óra képzési időt kap ingyenesen a közoktatás keretében, mint nálunk egy gyerek tizennyolc éves koráig. Ez azért elgondolkodtató. Ez ugyanis azt jelenti, hogy egyáltalán nem arról van szó, meddig tart a tankötelezettség, hanem arról, milyen tartalom, szolgáltatás fér bele ebbe az időbe. Másrészt az a kérdés, mi az amit ingyenes kap egy fiatal, akár a tankötelezettség idejére esik az, akár azon túl van.

Ezen a téren én nem látom, hogy bárki változást akarna. Nem tartalmaz ilyen javaslatot sem a Széll Kálmán terv, sem az Alkotmány. Egyébként – reagálva az egyik észrevételre – az ingyenes felsőfokú oktatásra vonatkozóan a mostani Alkotmányban sincs szabály, ennek lehetőségét törvények szabályozzák. Ugyanaz a rendszer marad, mint ami most is működik: az állam, teherbíró képességeinek, céljainak megfelelően szabályozza, hogy mennyi államilag finanszírozott hallgató van. Felvethető persze, hogy egy jó gazdasággal rendelkező államnak, amely megtehetné, mert van pénze rá, megérné akár az is, hogy mindenki ingyenesen tanulhasson. Mert a magasabb jövedelemből, amit a diplomások megszerznek, többet adóznak majd, egészségesebbek lesznek, kisebb kockázata lesz annak, hogy munkanélküliek lesznek és segélyekre szorulnak stb. Kiszámoltuk annak idején a tandíj vitánál, hogy a legrosszabbul kereső szakmák esetében látható csak az, hogy nem térül meg az állam beruházása. Más oldalról az is igaz, ha jól megy a gazdaságnak, akkor a benn dolgozó embereknek sem megy rosszul, azaz hozzá tudnak járulni tanulmányaik finanszírozásához.

Azzal a kockázattal, amit az előttem hozzászólók felvetettek, én is egyetértek, tehát hogy sokan kerülnek ki a munkaerőpiacra képzettség nélkül, akik nem tudnak majd elhelyezkedni. Ezt a kockázatot azonban nem annyira a tankötelezettségi határ tologatása növeli. Sokkal nagyobb kockázatnak látom a szakképzés átalakítására vonatkozó terveket. Azt, hogy tömegesen léptetnénk be nagyon kicsi közismereti tudással rendelkező gyerekeket egy három éves szakképzési rendszerbe, ahol nem lesz esélyük arra, hogy releváns szakmai tudást szerezzenek, amit aztán továbbépíthető. Ideig-óráig, egy adott szituációban képesek lesznek talán munkát vállalni, de utána nem tudják frissíteni, továbbépíteni a tudásukat, és kipotyognak majd a rendszerből. Ez azt jelenti majd, hogy azt a sokszázezres aktív korban lévő, de munkát vállalni nem tudó tömeget visszük magunkkal tovább, és tartjuk el segélyekkel.

De hogy ne csak kritikát fogalmazzak meg, hadd tegyek néhány javaslatot is, függetlenül a tankötelezettség határától. Ma mindenütt a kisgyermekkori fejlesztés került előtérbe a világon. Ezt nálunk is felismerték, sokáig javasoltuk, végül a szocialista kormány be is adta a derekát, és bevezették, hogy három éves kortól a hátrányos helyzetű gyerekeket vigyék óvodába szüleik. Pénzel is kellett erre motiválni a családokat, de ez fontos lépés volt. Ezt meg kellene erősíteni. Ennek alternatívája lehet, hogy négy éves kortól legyen kötelező az óvodáztatás. Nem lenne olyan sok ellenkező ebben az esetben sem, ez egy vállalható politikai kockázat. A másik elem, amin változtatni kell az, hogy általános iskolából nem elégséges közismereti tudással lépnek ki a gyerekek. Ennek részben hatékonysági oka van, nem jól tanítunk az iskolákban, de nagyobb részben az is az oka, hogy egyszerűen kevés az idő. Sokkal kevesebb az idő, mint más országokban. Amikor a német duális modellről beszélünk, akkor látni kell, hogy az másfélszer annyi közismereti órára épül, mint ahogyan azt nálunk tervezik. Meg lehetne hosszabbítani a tanévet, de ebből alighanem nagy botrány lenne. Bár szólnak más érvek is a több rövidebb szünet mellett. Ha megnézzük a különböző statisztikákat a leszakadásról, akkor azt lehet látni, hogy a valódi leszakadás és lemaradás a szünetekben következik be. Egyszerű ennek az oka, a családi háttérből adódó különbségeket ekkor nem tudja kompenzálni az iskola, mert nincs ott a gyerek. De nincs ilyen terv tudomásom szerint. A napi óraszámok sem növelhetők egy bizonyos határon felül. Ugyanakkor egy plusz év beiktatásával lehet ezen a problémán segíteni, és lehet kilenc évfolyamos általános iskolában gondolkodni. Hogy ez milyen szerkezetű legyen, ezen lehet vitázni, több megoldás is elképzelhető.

Végül a harmadik elem, amit én fontosnak tartanék, hogy legyen - bármilyen hosszú is a tankötelezettség – valami, ami konkurálni képes a gyerekek egy részében meglévő azon vágygal, hogy már nem akarnak tanulni, el akarnak menni az iskolából. Tudunk-e ezzel szembeállítani valamit? Nevezetesen például egy jó ösztöndíj rendszer, ami azt üzeni, hogy elmehetsz dolgozni, kinnal, keservvel, feketén alkalmaznak majd nagyon alacsony bérért, vagy választhatod mégis a tanulást, s mi ebben anyagilag is támogatunk. Ha megnézzük a hiányszakmákhoz kapcsolódó ösztöndíj rendszert, azt látjuk, hogy pénzzel igen is rá lehet bírni gyerekeket arra, hogy tanuljanak. A legkevésbé motiváltakat is. És ha azt nézzük, hogy ez az olcsóbb vagy pedig az, hogy harminc, negyven, ötven éven át szakma nélkül lesz, s nem tud elhelyezkedni, nem fizet adót valaki, csak segélyeken él, akkor egyértelmű a válasz.

Vezető:

Ha jól érzékelem, akkor egy kicsit tovább léptünk az első pontunkhoz képest, tehát elindultunk a képzés, az alapképzés irányába.

Sió László:

Én csak elmondtam a lehetséges javaslatokat.

Vezető:

Mert említetted, hogy a szakképzésbe bekerülő gyerekek nagyon gyenge közismereti képzéssel rendelkeznek, és ami érdekes, nem a szakképzés első két évében a közismereti képzésben morzsolódnak le, hanem utána.

Sió László:

Ott is...

Horváth Péter:

Egy mondatot hadd mondjak.

Vezető:

Péter és utána Ági. Egy mondat, Péter.

Horváth Péter:

Én ezt a hat plusz három, vagy öt plusz négy, meg ezeket a variációkat tudnám támogatni, és mondok rá nemzetközi példát. A lengyelek meglépték ezt, ugye ők egy hat plusz három plusz hármassal álltak rá. Most már lassan a kibocsátások is a végső stádiumban vannak, és semmi problémájuk ebből a rendszerből nem volt.

Sió László:

Bocsánat Ágnes. Egy mondatot hozzátehetnék még? Gondoljuk meg, mikorra esik a PISA időpontja. Tizenöt éves korra. Egy szelekciós pont után van. Akkor, amikor mindenkiről eldőlt, hogy hova megy tovább. Fellélegzik, a legkevésbé motivált periódusban van. Ha kilenc évfolyamos lenne az általános iskola, akkor mit tapasztalnánk. Jó eséllyel azt, hogy az iskolák közötti különbség csökken. Persze, mert mindenki általános iskolába járna, és nem szakiskolába, szakközépiskolába vagy akár elit gimnáziumba. Azt tapasztalnánk, hogy többet tudnak a gyerekek, mert nem nyolc év egységes közismereti tudást mérünk meg, hanem kilenc évét. És azt tapasztalnánk, a gyerekek eredménye azért is jobb, mert éppen egy szelekciós pont előtt vannak, pályaválasztás előtt vannak. Ez persze nem azt jelenti, hogy az volna a cél, hogy a PISA elvárásainak feleltessük meg a rendszert. De azt igen, hogy a PISA egy sokkal korrektebb képet tudna adni a magyar közoktatásról, mint amit most ad.

Vezető:

Ági, ő még nem kapott szót.

Kertész Ágnes:

Én később akartam szólni, de most már annyi minden hangzott el, amiről szó volt, hogy most már nem bírok hallgatni. Kertész Ágnes vagyok, a PDSZ elnökségi tagja. Szempontokat szeretnék én is felhozni. Nagyon remélem, hogy a tankötelezettséggel kapcsolatos minden változtatás valamiféle rendszernek a következménye lesz. Mert amikor tizennyolc éves korhatárra emelték a tankötelezettséget, akkor, mintha nem tettek volna alá rendszert, hanem meglépték ezt, és kész. Remélem, hogy ez a tizenöt, tizenhat, tizenhét akármi, ez valamiféle rendszernek a része. Ha nem, akkor valóban baj van vele.

A másik, amit föl szeretnék ez ügyben vetni, hogy a tankötelezettséggel kapcsolatos bármilyen változtatás, bármilyen döntés valamiféle valószínűleg tárcaközi megállapodás után kellene csak, hogy létrejöjjön. Hiszen itt fel is vetődött sokaktól, és én azt a tanulságot szűrtem le amúgy is, meg a mostani hozzászólásokból is, hogy ez nem egyszerűen csak oktatási kérdés. Itt fölmerül az a kérdés, ugye egyfelől az oktatási kérdés, hogy milyen iskolatípus, vagy akár ösztöndíj rendszer. Milyen azoknak a gyerekeknek a számára, akik mondjuk tizenöt vagy tizenhat éves korig nem képesek elvégezni az általános iskolát. Esetleg ez is fölmerülhet, hogy mi legyen így. Vagy hogyan készítjük továbbtanulásra azokat a gyerekeket, akik a továbbiakban nem kötelezhetőek a megváltozott korhatár miatt a tanulásra. Itt lehet akár a családnak járó szociális juttatásokkal kapcsolatban döntéseket hozni.

Azt viszont én nem gondolnám, hogy kizárólag munkavállalási vagy szociális kérdést lehetne csinálni, vagy kellene csinálni ebből a korhatár változtatásból. Nekem ez egy kicsit túl egyszerűnek hangzik, hogy ha ilyen kérdéseket csinálunk belőle. Mindenki ismeri biztosan a EURYDICE adatbázist és jelentéseket. A 2009-es, azaz a 2007-es adatokon alapuló EURYDICE jelentésből az derül ki - van nálam egy jó kis táblázat, majd körbeadhatom, ha érdekel valakit - , hogy nem az az elsődleges hatása, tehát nem a tankötelezettségi korhatár van elsődlegesen hatással arra, hogy a gyerekek hány százaléka marad bent a rendszerben, hanem a felajánlott ISCED szintek. Tehát ott, ahol a tankötelezettség úgy ér véget, hogy a megkezdett harmadik ISCED szint, azaz a felső középiskola szintje, ott a gyerekek nagyobb százaléka marad benne a rendszerben. Tehát az, amelyik szint, még lehetséges, vagy az, amelyik szint közvetlenül elérhetőségben van a gyerekek számára, ott bennmaradnak a tankötelezettség korhatáron. Nem igazán van, vagy csak másodlagos szempont, vagy sokadlagos szempont, hogy ez országonként eltérő szempontja annak, hogy a gyerekek meddig maradnak benn az iskolában. Tehát a lemorzsolódás okait ne egyszerűsítsük le a tankötelezettségre.

A sietséggel kapcsolatban elmondanám, hogy én azt gondolom, hogy 2003-ban, amikor több mint száz paragrafus változott meg hirtelen egy év alatt a Köznevelési Törvényben, szerintem az volt a sietség, és azóta is sok-sok sietős paragrafus változott meg, úgy, hogy nem tettek alá sem rendszert, sem lehetőséget. Itt gondolok például a kötelező integrációra, ami úgy valósul meg az iskolákban, hogy csak a gyerekek nem jó. Mondhatnám, hogy a pedagógusnak sem, de viszonylag többen vannak itt, akik nem szakszervezetet képviselnek, úgyhogy ezt most akkor nem mondom. Hanem mondom inkább azt, hogy - és ez így van -, mert az integrálandó gyerekeknek nem jó.

Olyan információ, másik szempont, amit fölvetnék, hogy számomra még olyan információ még nem derült ki a változtatással kapcsolatban, hogy valamiféle ingyenesség itt megszűnne. Tehát, hogy kikerülne az ingyenes oktatás lehetősége a rendszerből. Úgyhogy én – mondjuk - ez ügyben még egyelőre majd akkor kezdek aggódni, hogy ha erről értesülök. Mit írtam még föl? Igen, ezeket szeretném tulajdonképpen fölvetni. Tehát, hogy egyfelől valóban a tankötelezettségi korhatár az nem elsődleges a lemorzsolódások ügyében, tehát nem kellene kizárólag ehhez kapcsolni, hogy rendszerben kellene végig gondolni. Tehát lehetne akár egy sajátos iskolatípus azoknak a gyerekeknek a számára, akiket másképpen kell képezni: az általános iskolát elvégezni nem tudó gyerekek számára. A kilenc évfolyamos általános iskolát én a magam részéről – ezek mind nem PDSZ-es álláspontok, ezek a saját álláspontjaim – nincs a PDSZ-nek megvitatott álláspontja. De én a magam részéről a kilenc évfolyamos általános iskola generális kiterjesztését aggályosnak tartanám, egyrészt azoknak a gyerekeknek a szempontjából, akiknek megy ez nyolc év alatt is. Másrészt a középiskolák szempontjából, a négy évfolyamos középiskola kiürülése szempontjából. Persze lehet, hogy itt is részleteket kellene tudni, azt a bizonyos ördögöt meg kéne találni a részletekben, de nekem középiskolai tanárként ez is riasztóan hangzik.

Vezető:

Köszönöm szépen. Tessék parancsolni.

Réz Erzsébet:

Réz Erzsébet vagyok, Gimnáziumok Országos Szövetsége. Mint már itt az előbbi hozzászólásokat hallgatva egyértelművé vált, hogy itt ez az egész probléma az oktatással, sokkal bonyolultabb, mintsem, hogy le lehetne szűkíteni erre az egy dologra, hogy hány éves korig tart a kötelező iskolázás. Ugyanakkor nyilvánvaló, hogy egyértelmű visszalépés és nem támogatható a tizenöt éves kor. A tizenhét éves elfogadható végül is, de valójában tényleg nem kéne ezzel foglalkozni. Inkább azzal kéne foglalkozni, hogy távlatokban hogyan lehet megreformálni a köznevelést. Mert ennek a csírája lehet az, hogy kilenc évfolyamos iskola. De valójában 1945-ben vezették be ezt a nyolc plusz négyes rendszert. Azóta eltelt hatvan, hetven év majdnem. Tehát az egyes struktúrájának az újragondolása az nagyon is indokolt volna. És ehhez képest csak itt dobálózunk a plusz-plusz ennyi, plusz annyival, holott ezt tényleg elemzésekkel, helyzetelemzésekkel, jövőkép kialakításával kellene megoldani. Tehát akkor érdemes hozzáfogni a változtatásokhoz, hogy ha ugye azt szépen felmenő rendszerben bevezetjük, és van egy olyan képünk, amihez igazodni lehet. Egyelőre nem látom, hogy mihez kéne igazodni, tehát én ebben látom a legnagyobb problémát, hogy így nagy hirtelen kijelenteni, lehet támogatni a kilenc éves

iskolát, természetesen. De nem úgy, hogy mindenkinek kötelező kilenc évig az általános iskolába járni, szerintem. Mint ahogy most is vannak tehetséggondozó iskolák, ahonnan előbb kilépnek a gyerekek, és így tovább. De ezt végig kéne gondolni és nem elkapkodni.

Vezető:

Köszönöm szépen.

Egyetlen egy gondolat még. Két héttel ezelőtt - amikor Matolcsi úr bejelentette a Széll Kálmán terv ismertetésekor ezt a tizenöt évet -, fogalmazódott meg bennem az a kérdés, hogy érvényes-e még az a doktrína, elnézést az idejétmúlt szóért, hogy az oktatás a legfontosabb, leghatékonyabb beruházás. Mert ha igen, akkor azt gondolom, hogy egy ilyen bejelentést nem a gazdasági miniszternek kell megtenni, hanem a közoktatásért felelős miniszternek, vagy az államtitkárnak. Itt azért bennem megfogalmazódtak kételyek. Ezek annak ellenére megvannak, hogy a miniszter úr múlt szerdai meghallgatásán bizony megerősítette, hogy a kormány eltökélt abban, hogy a közoktatást, illetve az oktatást tekinti a legfontosabb beruházásnak. Ez a kétely bennem nem oszlott el. Megkérem Baranyi Károlyt, akivel úgy nagyjából 166 órával ezelőtt egy jót vitatkoztam...

Baranyi Károly:

Nem vitatkoztunk én szerintem.

Akkor beszélgettem....

Baranyi Károly:

Azt állapítottam meg, hogy végül is tulajdonképpen nem is volt nagy különbség köztünk, tehát még egyszer Baranyi Károly vagyok. A Nemzeti Pedagógus Műhely elnöke és a Nemzeti Pedagógus Műhelyt képviselem. Velük, kollegáimmal érkeztem. Vártam volna még, hogy megismerjem mások véleményét és megértsem. Ez csak felszínesen sikerült. Nyilvánvaló, hogy nem koncentráltam eléggé. Ezért jegyzeteimben felsorolt pontokban nem is fogok mindenre most reagálni. Azt szeretném mondani, hogy mi üdvözlöttük ezt a szándékot. Egyrészt azért, mert ez volt a véleményünk mindig is. Keszei úrral ellentétben, amikor bevezették a tizennyolc éves korig tartó tankötelezettséget, mi azt kifejezetten elleneztük. Meggondolatlan lépésnek láttuk, és úgy látjuk most, nem csak a Pedagógus Műhely, hanem az a tanári kör, főképp vidéken, akikkel kapcsolatban vagyunk, hogy ez a közoktatás erőzójának egyik tényezője lett. Nem a leghatékonyabb, nem a legfontosabb tényezője.

Tudják többen, hogy kisebb baleset ért engem pár évvel ezelőtt, három évvel ezelőtt, de azóta azért mondjuk ért az a megtiszteltetés is, hogy taníthattam középiskolában. Nem is rossz középiskolában, és azt tapasztaltam, hogy van egy téveszme, amely az az iskolai tanítás hatékonyságát nagyon súlyosan korlátozza. Ez az a fölfogás, hogy mindenhez kell ma már érettségi. Kérem, ezzel sosem értettem egyet, és ezt nagyon káros dolognak tartom. Sanyi, nem ezt gondolod?

Keszei Sándor:

Azt mondom, hogy én se. Egyetértek.

Baranyi Károly:

Abszolút káros dolog. Tehát amikor az ember tanít egy osztályt, és az osztály egyharmadával nem lehet mit kezdeni, vagy nagyon nehezen. Azt kérdezte egy újságíró tőlem, vagy azt írta, írja egy újságicikkben, -de szerencsére még utolsó pillanatban korrigálni lehetett,- hogy Baranyi Károly nem tudna ma fegyelmet tartani. Negyven év alatt nem volt soha egy perc sem, amikor nem tudtam fegyelmet tartani órán. Ez egy pillanatig se volt. De nem volt jó dolog a munkaidőm, energiám jelentős részét erre fordítani. Nem érdeklődő diákok padba kényszerítésével. Óráról sem lehet kiküldeni, a szülővel nem lehet fölvenni a kapcsolatot, nem hívhatom be a szülőt, hogy jöjjön be és vigye el a gyereket innen, mert nem ide való. Nem arról van itt szó kérem szépen, hogy kicsapjuk a gyerekeket és majd a leszakadt réteg majd növekszik. A réteg úgy növekszik, hogy bennmarad. Ez lenne a helyzet.

Ezt mondtam el a Hír TV-ben is, emlékszel rá. Nyilván abban van egy kis túlzás, de egészen biztos, hogy nagyon kínosan kell keresni valakinek egy jó középiskolát, mondjuk lehetőleg budait, ahol kevesebb probléma van. Ahol az igazgató például azt az álláspontot képviseli, mondjuk az enyémmel ellentétes álláspontot. Szóval keresni kell egy középiskolát, ahol ezek a problémák nem vetődnek föl, és föl sem merül az, hogy a gyereket kitegyék az iskolából. Nem hiszem, hogy bárki arra gondolna, ha a Gazdasági Minisztérium erre gondol, azzal nem mindig értek egyet. Alá is húzom és ezt igazolni is tudom, hogy nem értek egyet. Én azért gondoltam, hogy nem egy rossz gondolat ez, mert hatékonyabbá lehet tenni a tanítást. Kérem szépen, van Budapesten egy középiskola. Nem négy osztályos, annál nagyobb. Néhány évvel ezelőtt az iskola igazgatója eltávolított egy tizenhét éves diákot, valamilyen súlyos fegyelmi vétség miatt. A főváros főjegyzője természetesen egy héten belül visszahelyezte. Na, ez az, ami miatt abban az iskolában onnantól kezdve már nem megy a tanítás.

Most egy lényegesebb dologra térnék rá. Arra, hogy legalább húsz éve valamilyen értelemben érintett vagyok az oktatáspolitikában. Mint egy futballrajongó, aki a pálya széléről szurkol. De azért elég sok mindent látok, és remélem, hogy a lényegét is. Az borzasztó nagy baj, hogy húsz éven keresztül erőltettük az integrációt. Kérem, én ebben látom minden baj forrását, ennek a bajnak a forrását is. Aki azt mondja, hogy ellenzi az integrációt, az gyakorlatilag olyan, mint ha cigányozna. Figyelj ide, a Hír TV műsora közben betelefonált az egyik cigány jogvédő és be akart kapcsolódni, hogy ez az egész ellenük szól. Miért gondolta azt, hogy ez ellenük szól? Nem is értem az egészet. Azok ellen szól, akik miatt nem lehet tanítania. Visszatérek az integrációra. Vagyok annyira tapasztalt pedagógus, hogy tudom, hogy ha olyan iskolát teremtünk, amely a gyerekeknek megfelelő, akkor ezek a problémák szinte föl sem vetődnek. Én voltam még minisztériumi tisztviselő koromban valahol Zala megyében egy iskolában, ahol az iskolaigazgató bemutatta nekem, azt mondja, indítottam egy osztályt leszakadt rétegnek. Tehát őszintén szólva, cigányoknak. Olyan reformokat vezetett be, hogy kilencre járnak órára és nem nyolcra. Hogy egyszerre jár egy osztályba, egy tanteremben tanul több korosztály. Hogy a tananyagot átalakította, csökkentette. Tanultak mindenféle kézi mesterséget, zenélni is tanultak. És utána kezdtek a nem cigány gyerekek is átszivárogni ebbe az osztályba

Nagyon jó iskola, nagyon jó volt. Vagy például az edelényi iskola, amit egyébként Magyar Bálint alatt sikerült lefejezni és szétbontani. Pontosan ilyen volt, senki sem akart nekik érettségit adni. Nagyon jól tudom, hogy amikor az igazgatónőhöz odament a Soros Alapítvány, hogy tessenek szívések cigány nyelvet tanítani. Azt mondta, hogy szó sem lehet róla, magyar nyelvet és némi angolt. És ez az iskola népszerű volt és szakmát tanultak. A gyerekek zömét ismertem. Tehát a megoldás ott van, hogy ne akarjunk leérettségiztetni mindenkit. Nem biztos, hogy jól tudom a számokat, de Magyarországon a diákságnak, Sió Laci jobban tudja, mint én, közel hetvenöt százaléka érettségizne. Svájcban kevesebb, mint húsz százalék. Nem pártolom a húsz százalékot, de valahol a kettő között kellene lennie. És valóban minőségi szakképzés. Egyáltalán nem vagyok abban biztos, hogy az Iparkamara fogja tudni megmondani, hogy mit kell csinálni. Ebben tényleg nem vagyok biztos. Abban sem vagyok biztos, hogy ebbe bármilyen gazdaságilag érdekelt lobbist be szabad engedni. Nem varázslás egy kőműves tanterv előállítására, nem kell abba milliókat, tízmilliókat, meg nem tudom mennyi pénzt költeni. Hadd folytassam azzal, hogy... A másik az, hogy a közoktatás ... - mondták néhányan - hogy a közoktatásból a szakképzésbe gyenge tudással mennek át a gyerekek. Az egész közoktatásunk borzasztóan gyenge. Biztos sokan ismerik a véleményemet, megyünk lefelé. Hogy ma egy érettségiző diák negyed olyan nehéz feladatot nem tud megoldani, mint tíz évvel ezelőtt matematikából vagy fizikából. Miért van ez? Ezért aztán azt gondoljuk... magyarból se, történelemből se. Hát ki találta ki azt, hogy megéri tesztkérdéseket föltenni. Kérem, ezzel kell szembe nézni. A tananyagot át kell gondolni. Az én szakmámat mondom, fizikát. Kedves barátaim. Tömény hülyeségeket tanítunk. Sokat és hülyeséget. Nem így van? Korszerűtlen, tömény számárságot. És az érettségi kérdések. Most törököt fogtál, megkérdeztél. Nézem a példatárat, négy kötet. Föltesznek egy kérdést, válaszd ki a rossz választ. Eleve ez az örület, hogy válaszd ki a rossz választ. Az élet nem produkál soha ilyet. Nézem, egyik se. Megnézem a megoldást, és a válasz azt mondja, hogy ez, mert a másik három jó. Tehát egészen egyszerűen nincs indoklás. Ezt tanítjuk. Olyan új tanterv kellene, Nemzeti Alaptanterv, amely a lényegét határozza meg, nem a minimumot. Be kell látni, hogy ha plurális oktatás van, akkor nem lehet minimummal szabályozni. Hányszor mondjam?

Az a helyzet, hogy a kompetencia, ugye tudjuk, angol nyelvben szerepel, de egészen mást jelent. Az egészen mást jelent, azért mert kölcsönvesztünk egy szakmából egy szót, azt ne használjuk föltétlenül, mert csak elbizonytalanít mindenkit. Szóval a Pisára nem hivatkoznék. A Pisa nem a közoktatás minőségét méri. Legalábbis van két rossz mérőszám. Az egyik a Pisa, a másik a GDP. Hányszor mondták Magyarországon is, hogy a GDP nem bírja egy ország gazdaság állapotát. Nem én mondom, én nem vagyok közgazdász. És akkor két rossz mérőszámot összekapcsolunk, és ebből következtetést vonunk le. És erről még az Akadémián is előadást tartanak. Én azt mondom, hogy mérőszám kellene lenni az a tudás, annak a tudásnak, amit eleink tudtak tíz évvel, tizenöt évvel, meg ötven évvel ezelőtt.

Az kellene. Annyit szeretnék mondani, hogy én üdvözöltem a tankötelezettség megbolygatását. A tizenöt év az rossz szám. A tizenhét év ugyanolyan rossz szám. A tizenhat év az jó lenne akkor, hogy ha négy meg négy meg kettős rendszer lenne. Akkor egyetértenék vele. Az én véleményem sokkal differenciáltabb. Nézzétek meg a honlapomon. Honlapunkat, a Nemzeti Pedagógus Műhely honlapját. Ott van rajta a dokumentumoknál. Az az álláspontunk elég régen kialakult, hogy a tankötelezettséget kétféleképpen kell értelmezni. Máshogy kell értelmezni, az államnak, mint a közjót szolgáló intézménynek a nézőpontjából. És másképpen nézni a diák és a szülő szempontjából. Az államnak fönn kell tartania a tankötelezettségkor a tanítást tizennyolc éves korig. Tovább is. De a diák részéről azt kell mondanom, hogy egy bizonyos pont után nem kényszeríthető a diák iskolába, és egy bizonyos pont után a szülő kötelessége iskolát keresni a gyerekeknek. És ha nem talál meg kell...

Vezető:

Bocsánat, hogy közbe vágok. Két dologban egészen biztosan egyetértek veled, de azt gondolom, hogy a szülők felelősségét nem szabad megkerülni semmiféleképpen. Illetve az integráció okozta bonyodalmak körül is nyilván van mit keresnünk. De nem szeretnék most ebbe belemenni. Braun Józsa jelentkezett, és szeretné elmondani a véleményét.

Braun József :

Braun József vagyok az Alapítványi és Magániskolák Egyesületétől. Egyetértek azzal, amit Sió László mondott, hogy itt ennek az üzenetével érdemes foglalkozni. És valóban engem leginkább az zavar, hogy ennek mi az üzenete. Mert ugye akkor, amikor a tizennyolc éves tankötelezettségi korhatárt bevezették, akkor nagyon markáns üzenete volt annak, hogy a munkanélküliségnek egy részét így vezetik le. Aki erre még emlékszik, akkor most óhatatlanul az embernek eszébe jut, hogy annak az üzenetnek az ellentéte érvényes. Most azzal teljesen egyetértve, hogy nagy valószínűséggel lényegesen nem fogja befolyásolni az iskolapadban ülő gyermekek létszámát. De, hogy nem lehet tudni azt, hogy e mögött milyen üzenet van, hanem csak találgatunk, az valóban nagyon-nagyon zavaró. Különösen akkor, és ezzel a szerintem negatív üzenet erősödik fel, hogy az alapítványi és magániskolák az talán köztudomású, hogy nagyjából a közoktatási paletta két szélén csoportosulnak. Egyik, hogy a gazdag elit, tehát a felső tízezer gyerekei, akik bőven meg tudják fizetni. A másik pedig éppen az elesettek vagy rászorulókkal való foglalkozás. És az tapasztalható, vagy az a mindennapokban érzékelhető, hogy onnan elég komoly forráskivonás történik. Illetve elég nagy a fenyegetettség, hogy ez a szféra el tudja-e látni a vállalt feladatait akkor, amikor ugyanennek az állami szférában, vagy az önkormányzati szférában nem teremődik meg az ellátási feltétel rendszere. És ha emellé odatesszük ezt, ennek a tizenöt éves korhatárnak, vagy a leszállításnak az üzenetét, akkor számomra legalábbis nagyon durván az jelenik meg, hogy az állam egyre inkább mond le egy nagyon jelentős számú fiatalról.

Vezető:

Köszönöm szépen. Parancsolj.

Somogyi László:

Somogyi László vagyok, most kettős, két és feles szerepben. Egyrészt a Közoktatási Intézményvezetők Munkáltatói Szövetségét képviselem, másrészt pedig Vezetői Szakszervezetet. És hát GOSZ (Gimnáziumok Országos Szövetsége) elnökségi tagként GOSZ-t is. Amellett vagyok, hogy nem kéne bolygatni a tizennyolc éves kort, ezt a bizonyos tankötelezettségi kort. Nem azért, mert feltétlenül jól lett annak idején eldöntve, lehet, hogy egy kicsit előreszaladt az akkori döntéshozó. Elképzelhető. De azzal, hogy ezt meghozták, ez új helyzetet teremtett. Most, ebben a pillanatban valóban azt kell mérlegelni, hogy egy visszalépésnek milyen előnye, vagy hátránya van. Egyetértek Sió Lászlóval. Úgy gondolom, ha ennek, nincs komoly tétje, akkor az üzenet értéke negatív. Legalábbis így olvastam ki Sió László szavaiból. Ez az egyik, ami miatt nem kéne azt mérlegelni, hogy az akkori döntés jó volt, vagy rossz volt, mert azon már túl vagyunk. A mostani helyzetben így gondolom.

Van egy másik szempont, amiről úgy gondolom, hogy káros. Az, hogy nem rendszerben gondolkodunk, kiemeljük az oktatási rendszer egy-egy elemét, amelyet valamiért negatívnak tartunk. De hát minden mindennel összefügg, és egy önmagában jónak tűnő lépés is az egész rendszert úgy bolygathatja meg, hogy az összhatás mégis negatív lesz. A mostani vita is bizonyította, hogy nagyon minden, mindennel összefügg, és ha csak egyetlen egy elemet változtatunk, ezzel is olyan változásokat indíthatunk, amelynek a végkimenete kérdéses. Ezért én azt támogatom, erősítem, hogy rendszerben kell gondolkodni. Komoly kutatások, tudományos háttérmunkák következményeképpen, azokat tovább gondolva lehet csak az egész rendszert átalakítani. Ennek keretében lehet újragondolni a tankötelezettségi kort, érdemese - e hozzányúlni vagy nem. Ebben a fázisban úgy gondolom, hogy nem kéne ezt bolygatni. Köszönöm szépen.

Vezető:

Egyetlen egy dolgot szeretnék hozzátenni. A tapasztalatom azt mutatja, hogy amit a hatalmon lévők kimondanak oktatási ügyben, azt végig is viszik. Itt most oktatási ügyben Matolcsi úr szólalt meg, aki nem feltétlenül szakember az ebben ügyben, és határidőt is adott. Azt mondta 2011. szeptember 1-től tizenöt év lesz a tankötelezettségi korhatár, a felső korhatár, pont. Abban egyetértünk, hogy rendszerben gondolkodjunk. Mi, akik valamilyen módon kapcsolatban vagyunk az oktatással, nem is nagyon tehetünk mást. De itt van egy nagyon súlyos határidő, szeptember 1. Hat hónap. Addig valamilyen viszonyulást meg kellene fogalmazni a dologhoz illetően.

?:

Igen. A tankötelezettségi korra vonatkozóan egy megengedő változatot fogalmaznék meg. Tehát nem azt jelenti, hogy most buknunk kell egyet az általános iskolában, vagy kettőt. És akkor gyakorlatilag héttel befejezem a tanulmányaimat, hanem abban az esetben, hogy ha középfokú képzésbe kerül, akár szakképzésbe, gimnáziumba. Valami mégis történt velem, a tanulóval. Akkor ne ez a lassós fogantyú érvényesüljön, hogy már pedig neked itt benn kell maradni, hanem valahogy a rendszernek meg kellene engedni, hogy kilépjen. Tehát, hogy szabad akarataiból. Tehát nem tartom jónak azt, hogy arra biztatjuk, nem kell tanulni, hanem tanulni kell, de van lehetőség kilépni a rendszerből. Számítalan tizenhat, tizenhét éves gyerek vagy épp a szakmunkás képzés közepében olyan családi trauma érte, amelyben neki lépnie kell. Tehát nincs mese, lépnie kell. Az iskola nem tudja megengedni neki, hogy kilépjen, mert a törvény fogja. Tehát az ilyen fajta direktíva nem igazán szerencsés. Tehát egy jó megoldást kellene adni, amelyben az iskola mindig egy lehetőséget biztosít, egy motivációt, nekem oda kell tartoznom. Ehhez a kérdéshez ennyit szerettem volna elmondani.

A duális képzéssel kapcsolatban szeretném felhívni a figyelmet, hogy ma Magyarországon nem az a gazdasági struktúra van, mint a rendszerváltás előtt. És valaki ezt a duális képzést úgy képzelem, vagy úgy aposztrofálja, mintha a rendszerváltás előtt lennénk. Hiszen akkor a duális képzésnek a duális partnere megvolt, az állami vállalatok sokasága biztosította a gyakorló helyeket. Ez az egyik elem. Ma ez nincsen meg. Hanem van a gazdasági szereplők sokasága, és nem mindenki akar tanulókkal foglalkozni. Tehát a duális képzést az iskolával együtt, az iskola tanműhely rendszerével együtt kellene kezelni a szakképzés vonatkozásában, és nem kisajátítani az egyik oldalt.

A másik oldal, vagy a másik gondolat, hogy a duális képzésnek tulajdonképpen három szereplője van, amiről senki nem beszélt. Van egy, amit a Kamara mondogat, hogy a gazdaság ott van. De az nem annyi, amennyit mond. Hanem van az alapítványi, a magániskola, és van egy olyan kft rendszer, ami gazdaságnak aposztrofálja önmagát, de egyébként állami forrásból működik. És állami forrásból egy egészen más fajta módon juttat bizonyos feltételeket, mint azt mondjuk, az állam megtehetné. Mondjuk egy ösztöndíj rendszer formában. Ez egy feszültség góc, mindegy, hogy nem tanulunk ott semmit sem, de oda szeretnék menni gyakorló helyre, mert nekem ott tizenöt ezret, húszezret, és így tovább adnak. De az nem egy termelési folyamat következménye, hanem az állam odaadja ezeknek a magáncégeknek a pénzt. Tehát ezen a területen is rendet kellene teremteni.

Én azt gondolom, hogy a szakképzésből az iskolát nem lenne szabad olyan mértékben kihagyni, mint amilyen ma a Kamarai gondolkodásban megfogalmazódik. Mert az állam nagyon sok pénzt fektetett az állami tanműhely rendszerbe. Gondoljunk csak a TISZK-ekre, a különböző átalakítási formákra, Uniós forrásból, eszközök, lehetőségek rendelkezésre állnak. És ha kiüresítjük ezeket a tanműhelyeket, akkor a végeredménye a dolognak az, hogy a fenntartó azt mondja, hogy kérem szépen, hát üres a rendszerem, eladom. És visszajutunk a rendszerváltás állapotához, amikor állami forrásból felépítették a vállalatok a tanműhelyt, és egy pillanat alatt privatizálták, eladták, és így tovább, és így tovább. És az oktatás egy pusztá, eszköz nélküli iskolába lett benyomva. És a rendszerváltáskor gyakorlatilag egy gyermekmegőrző programokat hajtottunk végre, mert nem volt elegendő eszköz, de nem volt duális partner sem. Tehát a szakképzés egészét az iskolával felelősségteljesen végezve tudnánk hatékonyabbak lenni. És ami nagyon fontos lenne, hogy ebbe a duális képzésben ne a Kamara legyen a centrum, hanem az iskola.

Tehát ott van a humán erőforrás, az állam drága pénzt fizet a tanárok, oktatók képzéséért. És ez a szellemi humán erőforrás partvonalon kívülre kerül. És helyette jön az, hogy mit tudom én, egy másfajta gyermekmegőrző program keretében az fog tanítani, aki éppen az adott idő pillanatban a gyerek környéke közelében van. És én egyetértek azzal a dologgal, amit a Baranyi úr mondott, hogy az iskolába bevitt sokszínűség milyen motiváló hatású. És itt befejezem a gondolatot. De itt meg kell említeni az RFKB-knak a szabályozó jelenségeit. Ugyanis kimondja az RFKB, hogy egy adott szakmába ennyit veszünk fel. Aki nem érkezett oda a beiratkozás sorrendjében, az lemaradt. És neki azt mondták, hogy neked olyat kell tanulnod, amihez egyébként semmi affinitásod nincs. És akkor már eljutottunk ahhoz a motiválatlansági pozícióhoz, amiről Baranyi úr beszélt. Köszönöm szépen.

Vezető:

Károly elnézést, mielőtt megadnám neked a szót, tudom, hogy ... Sió Laci ... belefojtottam a szót. Tehát az övé, és utána a tied.

Sió László:

Próbálok rövid lenni, csak röviden reagálni. Kell-e érettségi vagy sem? Arra halad a világ, a gazdaság, hogy rengeteg szakmához kell. Lisszabonban, az Euro-Skills versenyen azt lehetett látni, hogy azok nyertek, akik

magasabb iskolai végzettséggel rendelkeztek. Ma már alapszaktámnál is olyan matematikai és más ismeretek kellene, olyan technológiai tudás, amit laikusként nem is gondolnánk. A szakmatanuláshoz elengedhetetlen a megalapozott közismereti tudás.

A másik problémának, amit többen is felvetettek, azt látom, hogy a javaslatok egy részének nincs köze a valósághoz. Nem érnek le a földre. Mondok néhány példát. Él egy kép, hogy hét és nyolc éves gyerek van az óvodákban. Én is így éreztem. de ha megnézzük a számokat, látjuk, hogy nincs így. Néhány ezer ilyen gyerek van, közülük is sokan sajátos nevelési igényűek vagy hátrányos helyzetűek. Miattuk talán nem kéne mindent felforgatni, ésszerűtlenül szigorítani. Ugyanez a helyzet a szakképzésnél is. Vannak vezetők, akik miközben a német modell mellett érvelnek, amelyben nem mellesleg 18 éves korig tart a tankötelezettség, hogy túl sok gyerek morzsolódik le a egy-egy évfolyamból. Csak éppen az adott korosztály létszáma nem stimmel és a lemorzsolódók aránya. A tankötelezettség esetében is hasonló a helyzet. Sok a túlkoros, mondják. De megnézte valaki a statisztikákat? Tények vagy benyomások alapján hozunk-e döntést? Még egy példát hadd mondjak. Szakmailag vitatható, legyen-e újra szóbeli felvételi vizsga az egyetemeken. Lehet sorolni érveket ellene is, mellette is. De közben érdemes lenne megnézni azt is, kivitelezhető-e a dolog. Amikor 10-20 ezer gyerek jelentkezett a felsőoktatásba, s csak egy-két helyre jelentkezhettek, le lehetett menedzselni a felvételi vizsgát. Ma, amikor százezer gyerek jelentkezik három, négy vagy öt helyre, akkor ez nem kivitelezhető. arról nem beszélve, hogyan lehetne biztosítani az esélyegyenlőséget, hogyan lehetne ennyi vizsga esetében biztosítani a standardokat.

Karcsi észrevétele kapcsán felvetném azt a kérdést, hogy van-e az államnak olyan kötelezettsége, hogy benntartson gyerekeket az oktatásban, és valamilyen végzettséget adjon a kezükbe. Azt nem tudom, hogy van-e joga erre, de, hogy elemi érdeke, abban egész biztos vagyok. Tehát az biztos, hogy közösségi érdek, hogy nem hagyom azt, hogy ő válasszon abban, hogy abbahagyja a tanulást, mert lehet, hogy most küzdeni kell vele, de ez még mindig jobb, mintha utána ötven évig kínlódnai vele azért, mert nem tud majd semmit sem csinálni. Nem tudjuk ezt így cipelni a hátunkon, nem is érdekünk. Viszont az sem igaz, hogy amikor valaki tizenöt éves korban kilép az iskolából, reálisan választhatja azt, hogy dolgozik. nemigen van olyan munkakör, amit el tud látni, s nemigen talál olyan foglalkoztatót, aki alkalmazná. Másrészt azért jó, ha őszinték vagyunk. Nem mondható, hogy általánosan igaz az a vélekedés, állítás, hogy ezek a gyerekek nem akarnak tanulni, mert már dolgozni akarnak. Dehogyan akarnak. Sokuk dolgozni sem akar. A hiányszakmákban sem helyezkednek el sok esetben, mert ezek egy része nem azért hiányszakma, mert nem képeznek elegendő fiatalot, hanem mert nem akarnak ott dolgozni. Valójában azt lehet mondani, hogy nagyon sok esetben nem hiányszakmák vannak, hanem gyűlölt szakmák. Mert nem akarnak a gyerekek feketén dolgozni, létbizonytalanságban élni, bejelentés nélkül. Egyszerűen rendes munkát akarnak vállalni, az inkább nem megy az építőiparba dolgozni, feketén, hanem inkább biztonsági őrnek áll egy élelmiszerüzletben, mert ott legalább bejelentik, legalisan foglalkoztatják

Vezető:

Egy kicsit elkeserítettél Laci, hogy ezt olyan pártnak a szakértőjeként mondtad, amelyik végül is a kormányon van.

Baranyi Károly:

Először azt szeretném mondani, amit Tóth úr a szakképzésről és a duális rendszerről mondott. Szívemből beszélt, csak megerősítenek, hogy én is így gondolom ... Tehát vagy majdnem teljesen így, ha nem egészen azért, csak talán jobban értesz hozzá, mint én. Az pedig, hogy rendszerben gondolkozunk, az nem is kérdés, csak kicsit félreértettem, mert úgy gondoltam, hogy ez például neked is szól, hát én szakmánál fogva is rendszerekben gondolkodom. És nem is nagyon menne egyébként, mert frusztrálna a dolog, hogy nem ez a foglalkozásom és szakmám. És még ezen kívül többen mondták, Sió Laci többször is, hogy a célt kellene megjelölni. Ezt Chesterton úgy mondja, hogy először az egészségről kellene beszélni, és nem szabad az ilyen orvosi, biológiai szemléletet alkalmazni, hogy azonnal gyógyítunk, mihelyt látunk egy embert, anélkül, hogy tudnánk, hogy mi az egészség. Nyilvánvaló dolog. Igazam van? Teljesen. Legyen már ideálunk. És az én ideálom nem az utcán kóborló gyerekek sokasága, bár megjegyzem, hogy ha azt a lépést - és főképp azt a változtatást, amit én három évvel ezelőtt leírtam és javasoltam -, bevezetnék, nem kóborolna gyerek az utcán. Lehetőség lenne bizonyos szigorúbb lépésekre, de tessék meggondolni, most magamat idézem, sokszor mondtam, Szent László korabeli sírokból sem kerülnek elő félkezű csontvázak. Hát azért mondom, mert akkor volt olyan törvény, hogy a tolvajnak levágták a kezét. Hánynak vágták le. Valószínűleg nem soknak. Az, hogy ne lehessen egy családot kezelni, gyereket nevelni, kezelni az iskolában, ha értették, akkor visszavonulok. Csak azt akarom mondani, hogy egy kis fenyegetettség, biztos, hogy jót tenne. A másik az érettségiről. Biztos, hogy van köztünk egy kevés különbség, de talán én megértem, hogy Laciék ragaszkodnak a kétszintű érettségihez, de biztos, hogy nem ragaszkodnak ahhoz, hogy ne kérdőjelezzem meg. Mert azt mondom, bebizonyosodott szerintem, hogy ez az elgondolás így, ebben a formában nem nagyon folytatható tartalmilag, és módszereiben sem. A kétszintűség így nagyon sok kritikát vonhat maga után, de különösen a tartalma. Nézzétek meg, hogy mi az, milyen hatása van a kétszintű érettségi követelményeinek, hogy készítene föl a tanárok kétszintű érettségire.

A kétszintű érettségihez hozzá tartozik az is, hogy nincs irodalomból elemzés. Nem elemzünk irodalmi műveket. Hogy történelemből olyan feladatok vannak - Laci, mondd, hogy ha tévedek -, hogy nyilat mutatnak egyik országból a másikba és olvasd le róla, hogy milyen szám van rajta. Ne legyen ilyen.

Matematikából olyan se legyen, hogy meg van adva a kör átmérője és számold ki a területét. Ne legyen. Aki ezt nem tudja megoldani, nem tud ennél tízszer bonyolultabbat, bukjon meg. Szóval én nem tudom azt megérteni, hogy miért nem lehet érettségin elégségest adni, miért kell egy alacsonyabb szinten közepest adni, vagy négyest. Nem tudom fölfogni, senkitől még nem hallottam érvet. De nem erről van szó. Azt azonban állítom, hogy az oktatásügy egyik rákfenéje az integráció mellett ez. És ez persze összefügg azzal, hogy nagyon sok gyereket akarunk érettségiztetni. Elfogadom, hogy Lisszabonban, máshol érettségi van, érettségivel rendelkeznek a szakmunkások. Mit ér? Mit ér az érettségi? Tényleg tud matematikát?

Sió László:

A mi gyerekeink közül is azok szerepeltek jól, akik magasabban kvalifikáltak voltak.

?:

Elég három érettségi tantárgy.

?:

Akár, és mind a három idegen nyelv legyen?

Vezető:

Szeretném, hogy ha most az érettségitől visszatérnénk egy kicsit a szakmunkás képzés és főleg a duális szakmunkás képzés kérdésköréhez.

Tóth József:

A dualitásról hadd mondjak valamit, ami talán nem annyira feltűnő, hogy már egy jó ideje megkettőződött, máshogy, de megkettőződött ez a kérdés Magyarországon. Mert, hogy mondjuk a GE megcsinálta a saját első képzését, a nagy áruházláncok a bolti eladókat saját maguk képzik. A Michelin igazgatójától hallottam, hogy középszintű vezetőtől felfelé egyetemi végzettséget követelnek, teljesen mindegy milyen egyetemi végzettség. Azt mondja, neki ez azért kell, mert aki egy egyetemet elvégzett, az tud tanulni. És aztán majd ők megtanítják arra, hogy mi kell. A net marketingben az információk két-három év alatt évülnek ma el, tehát hol lehet azt megtanítani egyébként normális keretek között. Tizenöt évvel ezelőtt voltam egy PET palackokat gyártó üzemben. A targoncás technikai végzettségű volt. A fröccsöntő gép kezelőjének szintén technikai végzettsége volt. Nem vettek fel alacsonyabb szinten, tehát nem csak azért, mert lehetett, hanem azért, mert azok eléggé felelősséggel tudtak dolgozni.

?:

Jobban dolgoztak...

?:

Nem azért, mert tudott verset elemezni, nem azért.

?:

...Azért az nem árt. ...Megértette a feladatot.

Tóth József:

Biztos, csak hogy más szintű munkaerő. Ja és még a megkettőződésről, hogy azt biztos tudjátok, hogy a Hewlett-Packard belső mérnökképzést csinál. Elég neki az érettségi ahhoz, hogy ő egy szerviz-mérnököt kineveljen, és házon belül ő azt abszolút mérnöki rangként kezeli. Persze, ha kilép a kapun, nem tud erről a felsőfokú képzettség...

?:

Ez a probléma...

Tóth József:

A Microsoft software mérnöknek négyévente kell megújítani a tudását, különben elveszíti ezt a titulását. Itt van mellettünk egy második szakképzés is, és ezt nem tudom, miért nem vesszük figyelembe.

Vezető:

Köszönöm szépen. Miklósi Laci, Sándor és Sió Laci a sorrend.

Miklósi László:

Nem reagálok az előbb elhangzottakra az idővel való takarékoság miatt. Csak arról szólok, ami nem hangzott még el. A magam részéről a leghatározottabban tiltakozom, és ha egyetértetek ezzel, akkor esetleg többen is tiltakozhatunk az ellen, hogy akár a Gazdasági Minisztérium, akár a Gazdasági Kamara akarjon állást foglalni abban, hogy például kötelező legyen-e a szakközépiskolában a történelem, vagy matematika érettségi, akár abban, hogy tizenöt év legyen-e a tankötelezettség határa. Azt gondolom, hogy nagyon fontos a Kamara véleménye, igényt is tartok rá, de azt gondolom, ahogy itt erre más is utalt, hogy ez a szaktárca illetékességi körébe és az érintett szakmai szervezetek, és szakszervezetek véleményezési körébe tartoznak. Azt gondolom, hogy a mai beszélgetésünknek talán ez lehet az egyik kiinduló pontja, ha ezzel egyetértetek.

A másik, hogy van-e ma helyzet? Azt gondolom, hogy szakmailag nincs, mert nincs előkészítve, már csak azért sem. Politikailag van. Azért érdekes ez a kettősség. Az érettségi, felvételi kapcsán abban abszolút egyetérttek Baranyi Karcival, hogy a most meglévő szakmai, értékelési szintet érdemes végigtekinteni, és adott esetben változtatni rajta. A jelenlegi tervezetben e mellett megjelenik a kötelező két emelt szint az egyetemi felvételinél, megjelenik a vizsgaszám emelés. Ez már a harmadik nehezítő elem. Következő elemként, amire tényleg nem talállok egyetlen racionális magyarázatot sem, eltörölnék az előrehozott érettségít...

?:

Csak idegen nyelvből...

Tóth József:

És pillanat. Én most csak felsoroltam elemeket, és szerintem valamit ki is hagytam még, és hogy ha most ezt így egybe megnézzük, akkor gondoljuk végig, hogy ebből mi következnek. Praktikusán egy dolog: kevesebben fognak érettségizni, mint ma. És akkor erre el kellene dönteni az oktatáspolitikai és szakmai választ, hogy ezt akarjuk-e. Mert egyrészt kevesebben fognak bejutni az egyetemekre, kérdés, hogy ez-e a cél. Ez egy politikai, szakmapolitikai, társadalmi kérdés, és egyéb. Illetve cél-e, hogy kevesebben érettségizzenek. Nekem persze személyes véleményem, hogy nem, mind a kettőnél. De azért ezeket így, csomagban kéne megnézni. Mert hiába emeljük ki az egyik vagy a másik elemet, együtt fog hatni. És most nem oldottuk meg ezt a dolgot, de azért ezt a problémát mégis csak ki kell tenni az asztalra, és ha nem is most, de erről beszélni kell.

Keszei Sándor:

Tehát három korosztálynyi gyerekről vagy fiatalról van szó. A másik pedig, sokat tanultam, tényleg. Hogy ennek a tankötelezettségnek üzenete van. És egy jó kifejezést is, amit én is most meg fogok erősíteni, de mi ki fogunk tartani a tizennyolc éves tankötelezettség mellett, és egészen az aláírásgyűjtésig megyünk el. Már szervezzük az országot, úgyhogy van fogadókészség rá. De közben meg kellett győződnöm arról, hogy valóban a tankötelezettség üzenete teljesen mást jelent, mint amit mi gondoltunk. Ugye mi kötjük a gyermekkorhoz. Egyszerű, tizennyolc éves koráig gyermek, minden személy gyermek. Hát, hogy ha ezt senki nem veszi figyelembe, tehát megjelentettünk, már mindent csinálunk, de még mindig képviselőktől is hallom, hogy nem gyerek. És mehet munkába. Tehát mi ki fogunk emellett tartani. Most, hogy miért nem foglalkozunk igazából, mennyire nem érdekel bennünket a tankötelezettség tizenöt éves korig. Azért, mert ezt csak felmenő rendszerben lehet bevezetni, és a tizenhét éves tizenegy év múlva, a tizenhat majd tíz év múlva, és a tizenöt pedig kilenc év múlva jön ki az első gyerek. Mert ezt csak az első osztálytól lehet bevezetni, mert ez történt ugye a tizennyolcasnál, ha nem így van, akkor súlyos szerződészegés. Mert amikor a gyereket az első osztályba beiratkozták, akkor tizennyolc éves tankötelezettségre írta alá a papírt. Tehát ez egy polgárjogi szerződés, hát ezt nem lehet majd most itt megváltoztatni, majd a Matolcsi, vagy valaki azt mondja...

Keszei Sándor:

Úgyhogy elfogadom, és köszönöm, majd megvizsgáljuk. Jó, tehát csak akkor fölösleges volt, amit elkezdtem, mert engem két dolog vezetett. Ez a felmenő rendszer, a másik meg a gyermekkor, és a kiskorúság. Az pedig így van, hát akárki akármit mond, a tizennyolc éves gyerek, gyerek, és tiltakozunk, hogy tizenhat éves korában munkába álljon. Tehát mi minden évben kezdeményeztük a Munka Törvénykönyvének a módosítását, és a szülő beleegyezése nélkül munkát vállalhat, hát szóval ez ellentétes mindennel, hiszen ezeket a gyerekeket, és most jön majd egy másik szó, ha esetleg a szakképzéshez még el fogunk jutni. Hát itt bizony a kizsákmányolás. Tehát a kizsákmányolás, a méltányos bérhez való jog sérül, nem csak a tizenhat éves kori munkában, hanem a tanuló szerződésnél és a jelenlegi szakképzési rendszerben. Köszönöm szépen.

Vezető:

Mielőtt a Lacinak megadnám a szót...

?:

Csak egy mondatot. Ez oda tartozik, ahova a Laci a választ fogja megfogalmazni. A duális képzés... csak korábban is eszembe jutott, de amikor hozzászóltam, kifejejtettem belőle, és köszönöm a lehetőséget. Hogy nem 126 vagy 123 szakmáról kell beszélni Magyarországon, hanem 476 szakképesítés van. Tehát amikor az iskolarendszerű duális képzésről beszélünk, akkor az lenne jó, hogy ha 476 szakképesítés mellé tennék a gazdaságot. Ha nem tudjuk, csak egy részéhez tenni, akkor ezt, azt gondolom, hogy az iskolákat megerősítő modellként kellene aposztrofálni a Kamara részéről, hogy nélkülünk nem megy. És akkor így helyén van a dolog. Tehát sokkal jobb lenne azt mondani, hogy részt veszünk, meg segíteni szeretnénk az állami problémát megoldani, de az iskolával együtt. Mert háromszáz valamennyit azért csak nekünk kell ... Köszönöm.

...

?:

Csak a felnőttképzési lobbierősebb...

Sió László:

A szakképzés átalakításáról, a duális képzés bevezetéséről szeretnék néhány szót szólni. Ahhoz is kapcsolódva, amit az egyik hozzászóló mondott, nevezetesen, hogyan képeznek saját maguk számára munkaerőt egyed vállalkozások. Nem véletlen, hogy nem magyar nagyvállalkozásokat mondtál, ezt a kultúrát ugyanis ők is az anyavállalatoktól, nyugatról hozzák. Ők azok, akik nem kész, az ős speciális technológiájuknak megfelelő munkaerőképzését várják el, hanem azt mondják, mindegy, hogy milyen diplomája van, mindegy, hol érettségizett, majd én megtanítom neki azt, amit csinálnia kell. Nekem az kell, hogy olyan alapismeretekkel rendelkezzen, amire tudok építeni. A nálunk tervezett duális rendszerrel, amit kiépíteni szándékoznak, pont az a probléma, hogy a belépő gyerekek nem rendelkeznek a szükséges közismereti tudással, s azt a szakképzés során sem tudják megszerezni, mert minimális az erre fordítható időkeret.

De nézzük, hogy működik a német modell – ami egyébként éppen mostanában esik át némi ráncfelvarráson, mert ott sem elégedettek vele teljesen -, illetve a hazai elképzeléseket. Ott a gazdaság finanszírozza nyolcvan százalékban a szakképzést, nálunk azt várják a vállalkozók, hogy az állam ad nekik támogatást, hogy ők tanoncokat fogadjanak. Ott elégséges közismereti óra, kilenc év tanulás után lépnek be a rendszerbe. Nálunk nem elégséges a közismereti óra. Ott van elegendő gyakorlati óraszám, ami a három év alatt rendelkezésre áll, nálunk már most panaszkodnak, hogy ez az új rendszerben sem lesz elegendő. Tehát egy olyan rendszer alakulna, amelyben sem a közismereti tárgyak oktatására, sem a gyakorlatra nem lesz elegendő idő. Németországban úgy tekintenek a tanulóakra, mint későbbi potenciális saját munkavállalóra. Mielőtt felvennék a gyereket egy képzésre, elmegy a gyerek a vállalkozásokhoz, megkérdezi, tudják-e, akarják-e fogadni. Ha igen, akkor veszik fel az iskolába. Nálunk fordítva működne a dolog: felvennék a diákokat a képzésre, s utána derül ki, lesz a gyakorlati képzőhely a számára, egyáltalán van-e szükség ilyen képzettségű munkavállalóra a környéken. Felmerülhet a kérdés, hogy egy vállalati képzőhelyen nem túlságosan specializált képzést kapnak-e a gyerekek, hogyan helyezkednek el esetleg máshol? Azért tud majd elhelyezkedni, mert egyrészt a vállalatok tovább akarják foglalkoztatni őket. Másrészt, ha mégis váltania kell, akkor a birtokában van egy megalapozott közismereti tudás, amelyre építve képes akár egy teljesen új szakmát is megtanulni. Nálunk ez másként alakulna: kevés a közismereti tudás, amivel belép a rendszerbe, speciális gyakorlati ismereteket kap a gyakorlat során, nem feltétlenül akarják továbbfoglalkoztatni, hiszen ott állnak sorban az újabb tanoncok, akik után fizet az állam. Fontos elem az is, hogy ott tanul a gyerek, ahol akar. Ha akar a szakképzésbe megy, ha akar érettségit adó képzésre jelentkezik. Egyébként a német modellben is a szakmát tanulók, tehát a duális szakképzésben résztvevők huszonöt százaléka érettségi után teszi ezt. S még egy utolsó, nem elhanyagolható szempont, hogy ott képzett oktatók vannak a gyakorlati oktató helyeken. Nálunk ugye ilyenek nincsenek, vagy nagyon kevesen vannak.

?:

Nagyon nagy probléma. Én tanítottam a skandináv rendszerben '92-93-ban, amikor már messze előttünk voltak. És a Nokia gyárba jártak a tanulók gyakorolni. De ez nem úgy működött, hogy az iskola odavitte, hanem az iskola reklámozta a vállalatot. Azt mondták, a Nokia azt mondta, hogy kérem szépen én az oktatást is támogatom azzal, hogy fogadom a gyereket. Büszke volt arra, hogy az iskolával kapcsolatba kerül. Most nekem igazából ez a mérhetetlen nagy átalakítással csak az a bajom, hogy mindig nyomjuk le azt az értéket, ami egyébként eddig is életben tartotta a rendszert. Most jön valahonnan a Kamara és megmondja, hogy az iskola az úgy rossz, ahogy van, és e nélkül még most sem lenne életképes a gazdaság, bármilyen rossz is az, amit egyébként rossznak mondanak. De egyébként nem az.

Vezető:

Mielőtt az Icának megadnám a szót, lassacskán kezdünk elfogyni, arra kérlek titeket, hogy a záró gondolatokat – az Icának még a nyitó - de a záró gondolatokat próbáljátok megfogalmazni.

Atanaszovné Rozgonyi Ilona:

Atanaszovné Rozgonyi Ilona vagyok PDSZ elnökségéből és egy csepeli általános iskolában tanítok, ahol bizony elég sok problémás gyerek van. Mi nagyon sok mindent kitalálunk, olyat - miután egy ÁMK-ban dolgozom -, amit más nem tud megengedni magának, úgyhogy viszonylag azt tudom mondani, hogy kezelni tudjuk a nehezen nevelhető, problémás gyerekeket is. Ennek ellenére ez a tizenöt éves tankötelezettség sokunknak tetszett. Aztán amikor elkezdtünk róla beszélgetni, hogy talán a tizenöt év, az nem pont. Mert, hogy van, aki ugye hét éves korában megy iskolába, vagy ha netán véletlenül valami miatt egyszer megbukik, attól az még nyugodtan járhatna iskolába. Végül is azon gondolkodtam, hogy tudni kellene, hogy ennek a tizenöt éves tankötelezettségi korhatárváltozásnak mi a célja. Tudni kellene, hogy ez milyen problémát akar megoldani. És azt is meg kell vizsgálni, hogy az milyen újabb problémát vet fel. Nyilvánvaló, hogy ehhez helyzetelemzés kellett volna, vagy kellene, hatástanulmány, és az, ami itt most elhangzik, hogy minden oldalról érkezzenek be olyan információk, vélemények, amit mindannyian nagyon alaposan megrágva, végül is valamilyen közös álláspontot alakíthatunk ki.

Az, hogy miért támogatnám a tankötelezettség csökkentését, de nem a tizenöt évest. Én mondjuk, talán a tizenhat évest tartanám az ideálisnak, vagy jobbnak tartanám. Mert azok a gyerekek, akik kényszerrel vannak az iskolában tizenöt éves korukban sem, tizenhat éves korukban sem biztos, hogy dolgozni akarnak. Viszont a bent lévő gyerekeknek rendkívül megnehezítik az életét. És itt most nem a pedagógusról beszélek, mert ezt pedagógusa válogatja, hogy hogyan tudja kezelni. Sőt, iskolánként is különböző megoldásokat találnak ki azoknak a gyerekeknek az egyéni fejlesztésére, vagy valamilyen más fajta módon való kezelésére. Ennek ellenére én azt tudom mondani, hogy miután jönnek sokkal nehezebb lenni, egy-egy osztályba, ha bekerül kettő-három olyan gyerek, aki abszolút nem motivált, és még ráadásul túlkoros is, szinte lehetetlenné teszi a tanítást. Szóval sokkal többet ront és lehet, hogy az a két-három gyerek az valamennyi pluszt kap a többiektől, de hogy a többiek annyi mínuszt kapnak. Tehát nem három problémás gyerek lesz, hanem kiderül, hogy ő lehúzza még magával négyet-ötöt azok közül a gyerekek közül, akik erre a háttér miatt egyszerűen alkalmasak.

Tehát én pszichológiailag is úgy gondolom, hogy nem kellene kötelezni, nem kellene erőszakkal bent tartani. Viszont motiválni kellene, hogy benne legyen meg az igény. Lehet, hogy a szülőt kell motiválni, igen, ezekkel az ösztöndíj, vagy bármiféle ilyen megoldással, vagy a különböző juttatások megvonásával. Vagy egyszerűen ugye, ha kicsi kortól kezdve úgy neveli a szülő a gyereket, lehet, hogy neki nincs munkája, lehet, hogy ő szegény ember, lehet, hogy ő kétkezi munkás, takarító, akárki. Olyanál is találkozom, nagyon sokkal, tehát ez nem függ sem attól, hogy a kisebbséghez tartozik, egyszerűen valamiféle erkölcsi, emberi tartás van benne. Persze nyilvánvaló, hogy akinek a felmenői között generációról generációra ez pozitív és megoldott, neki könnyebb a helyzete. De azért mondom, az egyszerű emberek között is vannak olyanok, akik ma is azt mondják, hogy fiam, menj be, tanulj, mert csak akkor tudsz előrébb lépni. És persze vannak olyanok, akik ugye azt látják, hogy a szüleik sem dolgoznak, és itt most megint csak nem a cigányokról beszélek, tehát nem csak róluk. Mert nagyon sokan vannak nem cigányok is, akiknek nem dolgozik sajnos a szülője. Egyik része szeretné, hogy tanuljon, a másik része nem törődik vele. Ő is megél, és így tovább.

Tehát én azt tudom mondani, hogy ez az erőszakkal bekényszerítés, ez még kimondottan hátrányos is, mert a gyerek úgy éli meg, hogy tulajdonképpen az iskola, a tanár azért van, hogy neki kénye-kedvére a napi szórakozását - mert tanulni nem akar -, megoldja. Tehát biztos, hogy itt valamit tenni kell. Persze ott a másik oldal, amin pedagógusként gondolkodni kell. Mi történik azzal a gyerekkel, aki viszont nem akar tanulni. Tehát ha rajtam múlna, akkor én azt mondanám, hogy tanulási és/vagy képzési kötelezettsége. Tehát aki akar, az az eszével fog majd boldogulni. Aki akar, az a két kezével, és akkor is lesznek olyanok, aki se az egyikkel, se a másikkal, hanem a harmadikkal akar majd boldogulni.

Egyetlen egy érdekes dolog, mivel, hogy én technikát tanítok. Technika, gyakorlat, háztartástan. Jó pár évvel ezelőtt heti kettő óránk volt. Ez azt jelentette, hogy bármivel kapcsolatban különböző anyagokról tanultunk, azok átalakításáról. Egyértelműen legalább az ötven százaléka gyakorlati képzés volt. Tizenkettő éves korig fejleszthető jól a gyerek manuális készsége. És ráadásul ott kapja meg azt az indítást, azt a valamit, amikor mi ketten fűrünk, faragunk, fűrészelünk, vagy terítőt hímezünk, vagy főzünk valamit. Tehát millió féle dolog van, vagy van, aki például műszaki rajtot imádjá, mert abban jó. Ma ott tartunk a heti egy órával, hogy a tananyag elmélete az ugyanannyi, mint ami régen volt. Sőt azt írja nekem, hogy rendszerszemléletet kell tanítanom a gyerekeknek. Na, most megszakadok, most már nyugdíj előtt meg merem tenni azt, hogy azt mondom, hogy

hosszú évek óta tudom, az a tapasztalatom, hogy ez a része a gyerekeket nem érdekli. És nem is tudják megtanulni.

Ezért ugye elmondom, hogy mégis, ha az az egy esetleg mégis érdeklődne, de simán, az ember egyszerűen megszűri a tananyagot és valamit tanít. De nem tudom fejleszteni úgy a kézügyességüket, nem tudom őket pályára irányítani, hogy neked például egy asztalos szakma nagyon jó lenne. Vagy neked, ha fémmegmunkálás vagy forrasztás, hegesztés, vagy mondom, hogy sok minden. Bármivel való foglalkozás. Nem tudom őt fejleszteni, mert egy óra alatt, mire előszedném a szerszámokat, tegyük fel a szünetben ugye nem ügyelek. És akkor negyvenöt perc alatt neki valamit ki kéne adni a kezéből, én meg hajtom, hogy gyerekek már, gyerekek már. És megcsinál valamit, ami csúnya, sok mindenre nem lehet használni. Na most, szakmunkás képzésnek ez alapvető, hogy a gyerekeknek a manuális készsége és az érdeklődése, az irányultsága meg legyen. Ezt kicsi korban kell kialakítani. Már a hetedik, nyolcadikos kevésbé. Tehát ha én előtte nem teremtettem meg ezeket a dolgokat, akkor nem lehet.

Nem akarom összegezni, csak az én mondandómat, hogy tehát nagyon sok minden van ezen a területen a tankötelezettségtől kezdve a szakmunkásképzésen át, mindennel kapcsolatban, amit - én azt hiszem - össze kell rakni. A gyerekekről gondoskodni kell, de nem biztos, hogy az iskolának a feladata társadalmi problémák megoldása. Az iskolának nevelni, oktatni kellene. A szülőnek meg azt kellene mondani a gyerekeknek, hogy neked fiam az a kötelességed, hogy bemész és tanulsz és figyelsz és így tovább. Hogyha a motivációnál, akár bármiféle juttatásnál a gyerekeknek nem csak a képességeit mérnénk, helyesebben nem csak azt díjaznánk, hanem például a magatartását, szorgalmát, akkor valószínűleg, az egésznek sokkal jobb lenne a hatékonysága. Mert egy jó gyerek, aki egyébként szellemileg nem olyan okos, vagy nem tud olyan csúcsra jutni, de a kézügyessége jó, akkor ott valahol lehetne ugye bizonyos területen tantárgyak választhatóságáról, tehát sok mindentről lehetne beszélni.

Köszönöm szépen.

Ezt még folytatni kell, ezt akartam mondani...

Vezető:

Heteken keresztül lehetne beszélni erről nyilván...

Ilyen beszélgetéseken újabb és újabb aknamezőkre tévedünk, hogy kinek mi a kötelessége, és kinek mit kellene csinálni. Azt gondolom, lassacskán, nem visszaélve a ti időtökkel és bizalmatokkal, a zárszó felé kell kanyarodnunk. Károly még jelentkezett.

Baranyi Károly:

Egy mondatot. Bocsánat, nagyon jó volt, hogy elmondta, fontos dolog volt. Az állam nem menekülhet ki a közoktatásból és azt finanszírozni kell. Azonban leegyszerűsítve egy kicsit a problémát, tizenhat éves kor, én itt látom a határt, tizenhat éves kor fölött iskolát a szülőnek kell keresni. És kell keresni, nem az igazgatót kell megbüntetni vagy az iskolaigazgatót kell kötelezni arra, hogy iskolát keressen a gyerekeknek, hanem a szülőt, és a szülő a jegyzővel számoljon el.

Köszönöm szépen. Azt szeretném tőletek megkérdezni, mielőtt én megpróbálom összefoglalni azt a kerekasztalnak az esszenciáját, hogy mi az, amiben egyetértünk. Hogy van-e valaki, aki úgy érzi... Sándor volt.

Vezető:

Megpróbálom röviden megfogalmazni, hogy mi az, amiben egyet tudunk érteni. Először is szeretném megköszönni, hogy eljöttetek, erre szántátok a délutánt. Amiben - azt láttam - egyetértés alakult ki közöttünk minimumként, hogy az oktatás ügyeiben, az oktatásügy nyilvánuljon meg. Sajnálom, hogy a NEFMI részéről nem tudott megjelenni Gloviczki úr, mert jó lett volna, ha hallja a szakemberek véleményét. Azt gondolom, hogy nekik is van épp elég bajuk ezzel a Matolcsi-féle megnyilatkozással. Biztos meg van annak az oka is, hogy miért nem szólaltak eddig meg. Meg kell tudnunk, hogy mi ez az ok. Aztán, amit Sió Laci mondott, és többen megerősítettétek, az, hogy rendszerben kell gondolkodni. Nem lehet egy csavaron állítani úgy, hogy ne gondoljuk végig annak hatását a rendszer működésére. Amit szigorúan szakszervezeti szempontból írtam föl, hogy egyeztetés, egyeztetés, egyeztetés. Mert azt látom, és ebben Sió Laci is megerősített, hogy igazából nincs egyeztetés. Legalábbis azok között az emberek között, akiket a dolog érint. Nem vonják be sem a szakszervezeteket, sem a szakmai szervezeteket, Ez igen komoly problémát okoz. Köszönöm szépen. Végezetül még egy dolgot szeretnék, de ezt már magánemberként megjegyezni, de ennek a dolognak az esszenciájaként. Az iskola és a szülő szövetséges. Pont.

Tóth József:

Szerintem nem szabad lenne elmulasztanunk azt az igényünket, hogy ha már ilyen nagy horderejű átalakítása rendezkedik be a kormány minden szinten, akkor ez a bonyolult rendszer, mint az oktatás, kapjon nagyobb kifutási időt, és legyen értékálló, mint ahogyan a skandináv országokban értékállóvá tudták tenni, kormányokon átívelővé. Ne generális beavatkozások szülessenek évről évre, mert itt a kollegának azt mondtam, hogy húsz év alatt belenyúltunk hússzor, meg negyvenszer. Egyik kis sem futott, a másik átalakítás már megjelent. És akkor valószínű, hogy sokkal jobban ki tudnánk szűrni. De most ebben a halmazban, bárhova nyúltunk, mindenütt van egy problémás pont. Én ezt érzékeltem a mai beszélgetésünkből, hogy a szakma, a szakmát körülvevő emberek türelmesek lesznek, de csináljunk egy jót. Legyünk mindannyian partnerek a jóban. De szeptember 1-ig nem tudjuk megcsinálni a jót.